

Najvyšší súd

Slovenskej republiky

7 Cdo 51/2013

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Ing. J. K.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. Jozefom Madejom, advokátom v Bratislave, Vysoká 20, proti žalovanej **Ing. V. K.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. Milanom Fulecom, advokátom v Bratislave, Živnostenská 2, o vydanie **bezdôvodného obohatenia**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. č. 41 C 71/2012 o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 15. augusta 2012 sp. zn. 4 Co 269/2012, takto

r o z h o d o l:

Dovolanie **odmieta**.

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava V uznesením zo 16. mája 2012 č. k. 41 C 71/2012 – 28 návrh žalovanej na zastavenie konania z dôvodu prekážky už začatého konania (§ 83 O. s. p.) vedeného na tunajšom súde pod sp. zn. 41 C 71/2012 zamietol. V odôvodnení uviedol, že časť vyjadrenia žalovanej k žalobe, ktorou si žalobca uplatnil nárok titulom bezdôvodné obohatenie získaného užívaním veci v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov , posúdil ako návrh na zastavenie konania (§ 41 ods. 2 O. s. p.) z dôvodu prekážky už začatého konania, tzv. litispedencie. Dospel k záveru, že v danom prípade nie je daná totožnosť predmetu konania, keďže konanie vedené na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn.

14 C 181/2009 sa týka vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov konanie sp. zn. 41C 71/2012 na bezdôvodného obohatenia.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej uznesením z 15. augusta 2012 sp. zn. 4 Co 269/2012 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1 O. s. p.). V plnom rozsahu sa stotožnil so záverom prvostupňového súdu, že nie je daná totožnosť predmetu konania v konaniach vedených na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 41 C 71/2012 o vydanie bezdôvodného obohatenia na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 181/2009 o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Poukázal na znenie ustanovenia § 83 O. s. p. , v ktorom j vyjadrená prekážka veci začatej (tzv. litispedencia) patriaca k podmienkam konania, ktorých nedostatok súdu znemožňuje rozhodnúť vo veci samej. Prekážka veci začatej bráni tomu, aby bola prejednaná a rozhodnutá vec, o ktorej už bolo skôr začaté konanie. Takýto nedostatok podmienky konania nemožno odstrániť , preto súd po jeho zistení musí konanie v ktoromkoľvek štádiu bez ďalšieho zastaviť (§ 104 O. s. p.). Vysvetlil, kedy v zmysle uvedeného ustanovenia ide o prekážku litispedencie a konštatoval, že v danej veci absentuje druhý predpoklad zakladajúci prekážku litispedencie spočívajúci v totožnosti predmetu konania (okrem totožnosti účastníkov konania) , správne preto súd prvého stupňa návrh na zastavenie konania zamietol.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala dovolanie žalovaná. Navrhla , aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu spolu s uznesením súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Namietala odňatie jej možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) postupom odvolacieho súdu tým, že potvrdil napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa bez toho, aby sa akýmkoľvek spôsobom zaoberal jeho arbitrárnosťou a z nej vyplývajúcou nepreskúmateľnosťou (namietanou v odvolaní) a zaťažil tak svoje rozhodnutie rovnakou vadou. Tým jej fakticky odňal právo na riadny opravný prostriedok , keďže svojím rozhodnutím bez akéhokoľvek zákonného dôvodu nahradil rozhodovacia činnosť súdu prvého stupňa a zároveň zasiahol do jej práva na spravodlivý súdny proces zakotvený v čl. 46 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež namietala vadu konania podľa § 237 písm. d/ O. s. p. (v tej istej veci sa už prv začalo konanie) z dôvodu, že už bolo začaté konanie s rovnakým predmetom konania. Podľa jej názoru v konaní o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vypořádavajú všetky práva a povinnosti týkajúce sa nadobudnutého majetku , vrátane užívania nehnuteľnosti.

Žalobca navrhol dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) , skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (243a ods. 3 O. s. p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti uzneseniu.

Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 239 ods. 1 , 2 O. s. p. Podľa § 239 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O. s. p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O. s. p. Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa , ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovoláním žalovanej je napadnuté potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O. s. p. , proti ktorým zákon dovolanie pripúšťa. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že prípustnosť dovolania žalovanej z nich vyvodit' nemožno.

So zreteľom na zákonnú povinnosť dovolacieho súdu skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O. s. p. , vyplývajúcu mu z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p., sa Najvyšší súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p. Zaoberal sa tiež otázkou, či konanie nie je

postihnuté niektorou z väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, ak v konaní došlo k niektorej z väd v ňom vymenovaných, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (pozri napr. R 117/1999, R 34/1995). Treba ale uviesť, že z hľadiska § 237 O. s. p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ale ani samotné nesprávne právne posúdenie veci opierajúce sa o dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Pre záver o prípustnosti dovolania podľa § 237 O. s. p. nie je však významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení, rozhodujúcim je zistenie, že k tejto procesnej vade skutočne aj došlo.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až c/, e/ a g/ O. s. p. v konaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Preto prípustnosť dovolania z nich vyvodit' nemožno.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti v postupe súdov nižších stupňov sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. d/ (v tej istej veci sa už začalo konanie t. j. k prekážke tzv. litispedencie) a písm. f/ O. s. p. (účastníkovi sa postupom súdov odňala možnosť konať pred súdom).

Dovolateľka argumentáciu o existencii procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. d/ O. s. p. zakladala na tvrdení, že vzhľadom na totožnosť účastníkov konania a predmetu konania v danej veci s konaním skôr začatým o vyporiadanie bezpodielového

spoluvlastníctva manželov a vedeným na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 181/2009, súd mal dané konanie zastaviť.

Ustanovenie § 237 písm. d/ O.s.p. dopadá na prípady, v ktorých súd rozhodol napriek tomu, že mu v tom bránila prekážka veci právoplatne rozhodnutej (§ 159 ods. 3 O.s.p.) alebo prv začatého konania (§ 83 O.s.p.). Ak súd zistí, že v tej istej veci bolo právoplatne rozhodnuté alebo začalo prv konanie, konanie bez ďalšieho zastaví (§ 104 ods. 1 O.s.p.). Prekážka veci právoplatne rozhodnutej alebo prv začatého konania je daná vtedy, ak v novom konaní ide o tú istú vec, t. j. ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo rozhodnuté alebo o ktorom už prv začalo konanie. Totožnosť vecí teda charakterizuje totožnosť osôb a totožnosť predmetu konania. Totožnosť predmetu konania je daná vtedy, keď ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, na základe ktorých bol uplatnený t. j. o nárok založený na rovnakom právnom dôvode a vyplývajúci z rovnakých skutkových okolností.

V predmetnej veci si žalobca uplatňuje nárok titulom bezdôvodného obohatenia získaného žalovanou na jeho úkor užívaním rodinného domu patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov za obdobie po právoplatnom skončení konania o rozvod manželstva (rozsudok, ktorým bolo manželstvo účastníkov rozvedené nadobudol právoplatnosť 27. júna 2006). Jeho výšku odvodzuje z obvyklého nájomného za prenájom obdobných nehnuteľností v lokalite, kde sa nachádza a pomernej časti nehnuteľnosti, z užívania ktorej bol neoprávnene vylúčený. V konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 181/2009 je predmetom vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov t. j. vyporiadanie všetkých majetkových hodnôt (aktív) a záväzkov (pasív) nadobudnutých účastníkmi (alebo jedným z nich) počas trvania manželstva t. j. od jeho uzavretia do právoplatného skončenia konania o rozvod manželstva. V oboch konaniach sú síce totožní účastníci konania, ale nie je totožný aj ich predmet. Tento je založený nielen na rozdielnom skutkovom základe, ale aj rozdielnom právnom dôvode. Preto prekážka už prv začatého konania (tzv. litispencia) nie je daná. Vzhľadom na uvedené nie je dôvodné tvrdenie dovolateľky, že konanie je zaťažené vadou v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p.

Dovolateľka existenciu procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. vidí v tom, že odvolací súd sa nevyporiadal s jej námietkou arbitrárnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa a jeho rozhodnutie o nezastavení konania pre prekážku litispencie nesprávne

potvrdil. Prvostupňový súd vychádzal z nesprávnej interpretácie ustanovenia § 83 O. s. p. , lebo aj v prípade, ak by bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcu získala , stalo by sa predmetom vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Preto aj odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považovala za nedostatočné a nepresvedčivé. Týmto postupom došlo k porušeniu jej práva na súdnu ochranu v zmysle podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s článkom 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) , čo viedlo k odňatiu jej možnosti konať pred súdom.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy , ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu. Každý má právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 77/02). Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04). Za arbitrárne, resp. nie dostatočne zdôvodnené treba považovať rozhodnutie všeobecného súdu aj vtedy, keď popri jednoznačnom právnom závere dospeje bez akéhokoľvek vysvetlenia či zdôvodnenia aj k protichodnému právnomu záveru. Rovnako treba kvalifikovať aj situáciu, keď všeobecný súd svoj právny záver nezdôvodní zo všetkých zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzajú do úvahy (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 154/05 z 28. februára 2006).

Dovolací súd dospel k záveru, že uznesenie súdu prvého stupňa v spojení s potvrdzujúcim uznesením odvolacieho súdu spĺňa kritéria pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 167 O. s. p. a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľné, či arbitrárne. Odôvodnenie uznesenia súdu prvého stupňa zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia, súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia, ale i obsahovej (materiálnej) náplni, čím je zvýraznená najmä jeho určitosť (prehľadnosť), zrozumiteľnosť i presvedčivosť. V odôvodnení rozhodnutia súd prvého stupňa uviedol, čoho sa žalobca domáhal, z akého dôvodu žalovaná navrhla zastavenie konania vo veci a prečo súd považoval jej návrh za nedôvodný. Odvolací súd sa stotožnil s argumentáciou súdu prvého stupňa, konštatoval správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie jeho správnosti uviedol ďalšie dôvody. Podľa názoru dovolacieho súdu skutkové a právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 od. 1 ústavy a odôvodnenie napadnutého uznesenia odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 167 ods. 2 O. s. p. a § 211 ods. 2 O.s.p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Dovolací súd napokon poznamenáva, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

Z dôvodov uvedených vyššie dospel dovolací súd k záveru, že v konaní na súdoch nižšieho stupňa nebola dovolateľke odňatá možnosť konať pred súdom a že prípustnosť jej dovolania nemožno vyvodiť z § 239 ods. 1 a ods. 2 O.s.p., ani z § 237 O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie žalovanej odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako procesne neprípustné.

Pri rozhodovaní o trovách dovolacieho konania dovolací súd zohľadnil, že žalovaná nebola v dovolacom konaní úspešná, právo na náhradu trov dovolacieho konania vzniklo žalobcovi (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.).

V dovolacom konaní ale nebol podaný návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania, preto ich náhrada nebola žalobcovi priznaná (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. apríla 2013

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta